

БУЛУНТАН КӨРДӨНҮҮ

Ытыктабыллаах Илья Егорович!

Хоту муустаах муора кырыгыттан былыр Хаабынап атыгыйыкка хамнаан кирибит Аммосов (Хаабынап) Прокопий Петровичтан итин приветте тутун!

Бу диэки олоруу чааһа син үчүгэй, арай булт булуу чааһа хайа да дыллаабаар куһаған буолан киһи сиргэ олоҕо бэриктэ суох. Сайын Янада мункаа да тыатыр илһимгэ да балык суох этэ. Кыыл күһүнү—кыһынны да таба ылларбата, олох да кэлбэккэ бэт ыраах сураҕа онно-манна иһиллэр. Кыса чааһа олох суобун кэриэтэ, бастаабыт киһи 5-тии, 6-лыы эрэ кыссалаахтар үһү, оттон күүс-көлө чааһынан таба сүөһүгэ бэт кытаанах дьыл диэххэ сөп, улахан халыг хаар саба түһэн куһаған ырыган таба өлүүтү-сүтүүтү ону кытта аңаар уһугуттан бөрө сиэн сүтүк хайа дыллаабаар холкуостарга үгүс быһыылаах. Ынах сүөһү сорох холкуостарга аһылыктарын да кыайы ылбакка идэһэ да онсотоллоро эбитэ дуу үгүс колхозтар (ынахтаахтар) киһинэрэ аһыаан иһэр курдук. Былырын Кирос аатынан колхоз сүөһүтүн аһалдаан-өлөн кыһалдаттан өлөрүүлүн барыта сүүстэн тахса дьэбиттэрэ, быйыл «Калин», «Парижский Коммуна» колхозтар 5-тии, 6-лыы ынахтарын өлөттөөбүттэр. Таба сүөһү кыайан эбиллэн кэлбэт курдук сыл аайы 3-түү, 4-түү сүүс табалар колхозтар аайыттан сүтүктэнэн иһэллэр. Оттон кэтэх бас билин дьин мин иһтэрим тухары соччо суох арай Тумат диэки Дьаакын эрэ оҕолоро 30-ча көрүгэ табалаахтар. Табалааһынна син сыллата айды дьоннор ылаалар да туттан сиэн-аһаан көбүнэллэр быһыылаах.

Кэзэһэ син сыл аайы улаатан иһэр санаттан-сага дьин уот эбиллэр арай миһэтэ аһыаата, кыһынны мас пардаҕа ыраатан иһэр, сайын оттор маһы кыайан аҕалылыбат буолан кыһынны мас атыта бары ороскуоттуу 1 куб. м. мас 60-70 солк. да тийэр быһыылаах, сайынны болуоту куб. м. 25-20 солк. буоллабына. Олохтоох дьон оҕолоро улаатан үөрэхтээх дьон буолан үрдүк үөрэхтээхтэр да буолан тэрилтэ аайы школага да учууталлан эрэллэр, ол эрээри үгүс тэрилтэлэргэ атын сиртэн кэлээччилэр спец. переселенестэр бары продавец, бухгалтер

уо. д. а. үлэлэргэ үлэлииллэр, онон олохтоох оҕолор соччо олохтоох үүммэттэр диэххэ сөп.

Эһиги билэр дьонноргуттан кырдыбаастартан Нам Сэмэн олоһор син үчүгэйдиэх. Кырдан буорайда бизир-иһки ытынан мас тардан аһыыр, оҕото кыра ханык эрэ үлэбэ үлэлиир быһыылаах. Былырын кэргэнигиттэн ол оҕото арахсан баран дьонун кытта билигин бизиргэ олоһор. Эмээһинэ ыарытылар, дьэтин кырагынан туттан бөйөһүннэрэ эрэ олоһоллор.

Хабырыыса оҕонньордоох сурахтарын истибиккит эбитэ дуу, оҕонньор бэйэтэ өлбүтүн кэинэ кыһа өлбүтэ, онтон уола Миһэ эмискэ табаа сылдан өлбүтэ, Кеша дьин уолун кэргэнэ былырын өлбүтэ, күтүөтэ Макарап быйыл сайынны өлбүтэ, кыһынны оҕото (Анһи-са кэинэ) кыһа өлбүтэ, онон олохторо сүрдээхтик алдьанылар, аны Таастаах диэки урукку курдук олоһоруула суох буолла. Арыыһытартан сурах суох, кыса мөлтөх дьин сурабынан эрэ иһиллэр. Маабы арыыга киһэр стааннар биллэринэн оннообор Мохсунуо хара да киһэргэ киһилин стаан дьин биһир да суох тутула иһик, анараа да өтүтүр сага эһи дьин иһиллэбэт, онон куһаған күүстээх-көлөөх киһи бэт эрэ-ийинэн сылдылар.

Дьэ мэһа ити этиллибитин курдук барыта айылҕа иһин буруйдаах буолбатах, мин сахалыы саныырбатын, киһи чааһа тэриллэрэ кыахтара суох, тыыллара суох буолан булду-аһы тоҕо да таппаталлар, бултамматтар. Иһимнэрэ суох, тыыллара суох, саа тэрилтэ дэлэгэйдик түгэнтиллибэт, саалара да суох, сылдыахтарын табалара эмнэ суох, бөрөнү дьааттыһылар да дьааттарынан сиэн баран баран хаалар. Дьааттара олох куһаған. Ама тэриллэх, күүс-тээх көлөөлөх киһинэхэ хайан ичигэстэммитин курдук күүллэргэ, үрэхтэргэ олох суох буолуой саатар хаас суох буолуо дуо. Ботуруон дьин оностуммакалар бултамматтар, сайынны онорон бултууллара буоллар кыһынны кыса да тохтуох, баар да буолуон сөп, алдыммыт тохтоотох пастуулар аанһа да көрбөккө бөрөҕө сиэтэллэр, колхозо соҕо ардыгар олох өлөөрүгүммыт табаны плаанна биэрэллэр ону ы.быт булчут биһир көһү бараат өлө-

рөн көбүнэр. Чааһын көрбөккө сатыы кэриэтэ төһөн кэлэр, иһинник булчут тох буллаах буолуой.

Сүөһү аһа тийбэт дьиллэр сайынны оройуон салайар үлэһиттэрэ бары сайылыыллар, тугу плаанныыллара буолла, кыһын арай эмискэ ют суох, алдыахай буолла дьиллэр. Сүөһүнү сылгыны өлөрөгө тийэллэр, дьэ иһинник. Бөрөнү бултуурга үчүгэй былыргы дьаат баара буоллар, уонна ити санга немецкэй карабиннара дьин чахчы үчүгэй саа быһыылаах. Манна итинник саа олох аһыаба бэт буолан колхозтарга бизирбэттэр, салайар эрэ үлэһиттэргэ баар, арай онон бэйлээрин иһиннэр дьоннору кыыллатан аһыыллар быһыылаах. Урукку бөрдөөн олох эһиник быһыылаах ботуруон да суох буолла. Оройуон олоһун былыр эһиги сылдыбыт сиргит дьон баар истин баарара буолуо дьин түбэһнэх саныырбынан сүрдүүдүм.

Аны бэйэм туспунаан соччо бизиргэ сылдыбатахпыт, көсүбүтэхпит иһин баар билэргин эбитэ дуу, истибитиг да буолуо. Былыр Хаабынап дьин атыгыйыкка тыыммын эрэ тэксиллэтэр иһин урукку хамначчыт киһини иһиллэбит иһэм араастаан сордообуттуттан уһугуттан быһабынан, албыннаан кирибит буолан өлөрөөрү испин сыһаа-халты аһаан өлөрө сыһыттытан атах балай баран-бараммын хамначчытынан бу дойдута кирибитин, онтон ыла олох-сууһан хаалтым. Хара көлө-һүмүүн киһи-сүөһү буолан, ыал жатын ылбытым. Чорон билэр бырааттаарым 6 сыллаабыта ыалдыан өлбүтэ. 9 оҕо төрөөбүтүтэн эһки 9 оҕо ором хаалла. Биһир 22 саастаах киһи буолбут киһин Якутскайга ЯФАП-һы бүтэрэн баран фельдшеринан үлэлиин сылдан 4 сыллаабыта өлбүтэ (сэлигинин). Биһир түрбүт кыһым 23-тэр оройуон больницатыгар мед. сестранан үлэлиин сылдан эмнэ сэлликтэн 5 сыллаабыта өлбүтэ. Киһи-хара буоллум дьин оҕолорбун көрө-көрө үөрэрим, соһумардык өлөн хааллар аһыыга эрэ киһин хаалтым, сорохторо эрдэ кыра эрдэхтэринэ өлөннөр аһыылара да суобун кэриэтэ. Тыымнаах биһир ыарыһах уол оҕом быйыл эрэ оскуолага киһиэ. Санардым түрбүт кыһым биһир дойдута киһитигэр эргэ тахсан олоһор. Күтүөтүм ыарыһах буолан

аанһа үлэлээбэт-хамнаабат буолан арыыкка кэриэтэ бэйэлэрэ эрэ олоһоллор. Эмээһинин өлө-өлө тийлэр, харах-сырай суох буолан орон эрэ киһитэ буолан сытар, бэйэм соччо ыалдыбаппын да харахпын сиэтэн көрбөт буолан эрэбин, онтон эрэ хомойобун бу үчүгэйгэ-үтүбэ хараҕа суох буолуом дьин санаарбыппын. Мин саатар төрөөбүт ийэ ботуруон көрөн кирибэтэх буолларым тох эмэ баар уруу эт-хаан да баар буолуо дьин саныббын.

Ылдыаа Егорович!.. Мин киһи да үгсэн иһин эппэппин, мингиннээбэр буолуох дьону субу-субу эмкэ ытааллар, холобур Бекернова Анна дьин мин көрдөхпүнэ соччо ыалдар дьахтар дьэ-бэппин, үлэһит-иһин да буолбатах, эмнэ мин да курдук дьэхпин баараммын, хата ол дьахтар эргийэн кэлэ-кэлэ эргинэр диэххэ сөп.

Мин харахпытан матаары ыарыһах оҕобун, эмээх-саммим да эмтэтээрн төһөтүн да иһин дууһалаах дьон буоллахпыт дьин төһө да кырдыбаспыт иһин, эмкэ көрдөспүтүтүн дьытыах буолла-буола ыһпаттар, уһугуттан көмөлөһөх буолбут райдар уонна райсобес-салайааччылар өлөн хааллар аны ким да кыһаммат миэхэ, оҕолорум да туһугар.

Мин ытыктабыллаах Илья Егорович көрдөһөбүн, хайдах эмэ тылгытын өскөтүн тизлэн көрөн быйыл саас дуу, сайын дуу Якутскайга эмкэ, сирбэр даҕаны тахсар-сэр көмөнү оноттороргуттар. Олох тох да көмөлөһүңнэр, көрөр-харайар киһитэ-сүөһүтэ суох, хараҕа суох буолан хааллахына хайдах да киһи уонна ыал буоларбыттан аһабын. Бу көрдөһүүбүн бука дьин көрөн-истэн көмөтө онорон көрүң. Мин кырдыбас киһи эһини үтүбүтүн үйэм тухары саныы сылдаммын этэ. Бу-уруккун күүтүүнү кытта эһигини үтөнү доруобай буоларгытын дьөкө да үлэ-бит иһин дьэки баран иһиниһигэр, уһун саастанаргытыгар бааран туран хаалым, Хаһааччыла олохтоор.

(АММОСОВ Прокопий Петрович) эбэтэр ХААБЫНАП.

1949 сыллаахха.

Кулун тутар 4 күнүгэр.

РЕД. Сурук оччотообу көмгэ хайдах суруллубутунан, уларытыта суох бэчээттэнэр.